

Ünnepelt gyász

Kilencvenöt éve írták alá a trianoni diktátumot – Lehet-e ellenségből barát a magyar kisebbség? (2.)

Ószlovákok? Ó, szlovákok!

Mottó: „Nem minden magyar tehet arról, hogy magyar.”

(Jaroslav Hašek: Švejk)

A magyarok, akik „nyílvesszőként fúródtak” a szlávok testébe, más és más kihívásokat jelentenek északi és déli szomszédainknál. Sebzett magyarságképünkben azonban sok a hasonlóság is. Hogyan támadnak a szobrok Szlovákiában, és hogyan menekül nyugatra a magyarok lakta Délvidék? Erről szól riportsorozatunk befejező része.

Szenyftolt Európa térképén. Lakói vérengző fenevadak, akik ma is a középkorban élnek, éppen csak csecsemőket nem sütnék grillen. Történelmük ezerévnvi szemenszedett hazugság. Amire olyan büszkék, a honfoglalásuk valójában csavargók rabló hadjárata. Legnagyobb uralkodókat, költőket, zeneszerzőket szomszédaitól lopták. Mindenki jól járna, ha fővárosukat tankok törölnék el végre a föld színéről.

Nincs több mankó, ennyiből már illik kitalálni! Úgy van, a feladványra a válasz: Magyarország. S népe, a magyarok.

Egyszerre szórakoztató és elgondolkodtató a szamárságoknak és a gyűlölködéseknek az a szökőárja, amely elborítja az embert, ha a szlovákiai könyvpiac magyarokkal bíbelődő pamfletjeit böngészi. *Magyarizálás – Szlovákok kinszenvedése; Polgárok a magyarizálás ellen; Magyar képzelgések – Ósidőktől itt élünk; Magyar csalások – A „magyar történelem” gyártása. Trianoni trauma – Összeesküvés a köztársaság ellen?* Csak néhány visszafogott cím, amely lerántja a leplet a magyarok történelemhamisító ármányairól – amint ez olvasható több felháborodott honi internetes oldalon is. Kétségtelen, hazánkban is akad könyvkiadó, amely nem ismer lehetetlent abban, hogy bebizonyítsa: a világ minden bajáért egyetlen kisebbség, történetesen a zsidók a felelősek. Netán a biciklisták. Úgyhogy a szlovák és a magyar szélsőségesek valójában édesde-

den megférnének egy lövészárkban – már ami alapelveiket illeti. Trianon, határainkon innen és túl, vonzza a történelmi kielégületleneket, akik – innen – „Idősebb vagyok, mint Szlovákia” feliratú, végtelenül szellemes pólóban masíroznak, s nem győzik szajkózni, hogy a „bűdös tótok” nemcsak címerünk kettős keresztjét és halmait lopták el, de még a himnuszuk is magyar népdal nótájára épül. Odaát pedig a nyolcezer éves Szlovákiáról, a magyarokat civilizáló szlovákokról és a folyamatos kisebbségi hazaárulásról látnak szép délibábokat. Ám úgy tűnik, Szlovákiában mintha néhány fokkal nagyobb igény lenne az ámokfutók téziseire...

A magyar etnikum a trianoni döntés után jelent meg Szlovákia területén – vallotta a megkérdezettek hét százaléka a Pozsonyi Magyar Intézet megbízásából készített, 2013-as közvélemény-kutatás során. Huszonöt százalékuk meg volt győződve arról, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia időszakában tűntek fel első példányai Szlovákiában, 15 százalék szerint a török hódoltság korában. A Felvidék kifejezést a szlovákok döntő többsége nem ismerte, aki igen, az elutasítóan viszonyult hozzá. Szent István királyunkat a megkérdezett magyarok 52 százaléka határozta meg pozitív személyiségként, a szlovákoknak azonban csak 26 százaléka. Az mindenesetre derűlátásra is okot adhat, hogy a közösen elszennvedett történelmi katasztrófákat – mint például a tatárjárást vagy a mohácsi vészt – mind a szlovákok, mind a magyarok negatívumként ítélték meg. Még szerencse! Mint ahogy az is, hogy a megkérdezettek harmada vélte úgy: szlovák nemzetről nem lehet a XIX. század előtt beszélni.

Sajnálatos módon a szlovák nagypolitika olykor másként gondolkodik erről a bizonyos eredet-

kérdésről, Közép-Európa megrontójáról. Hogy tiszta vizet öntsön a pohárba, 2010-ben Robert Fico miniszterelnök Szvatopluk nagymorva fejedelem nyolcméteres bronzszobrát állíttatta a pozsonyi várba, a talapzatra vésetve az „ószlovákok királya” titulust. S hogy semmi kétség ne maradjon, Fico kijelentette: „Szent István nem a mi királyunk.” Szvatopluk előbb volt itt, mint a magyarok Szent Istvánja vagy a csehek Szent Vencelje. Ezzel a kormányfő két legyet ütött egy csapásra: kiváltotta a történelmi tisztánlátással rendelkező szlovákok felháborodását, akik szerint ószlovákokat emlegetni abszurdum, hiszen abban a korszakban még nyomuk sem volt, másfelől sikeresen neonáci zarándokhellyé varázsolta a szobor környékét.

Szlovákia legalább olyan kétségbeesett erőfeszítéseket tesz a sosem volt múlt megteremtéséért és a visszamenőleges honfoglalás sikeréért, mint Románia (és persze mint Magyarország kielégíthetetlenjei). Ami a románoknál a dákoromán elmélet, az itt a Nagymorva Birodalom, amely valójában a középkori „Csehszlovákia”, azaz csehek és szlovákok legelső közös birodalma. A vadember magyarok természetesen elragadták a nyájukat gyanútlanul legeltető szlovákoktól, sok évszázados rabigát és leírhatatlan kegyetlenkedéseket hozva rájuk. Úgyhogy ideje volna már, ha a magyarok bocsánatot kérnének mindazokért a rémtettekért, amelyeket elkövettek e föld őslakossága ellen! Mert az egészen biztos, hogy a szlovákok nem fognak bocsánatot kérni a magyaroktól – reagált Kövér László szavaira a minap Anton Hrnko, a Szlovák Nemzeti Párt alelnöke. Kövér ugyanis azt merészelte mondani április 12-én, a felvidéki kitelepítettek emléknapján, hogy „ameddig az európai jogrend része a kollektív bűnösség elve, addig Európában senki sem érezheti biztonságban a szülőföldjét” – utalván a mai napig tovább élő, 2007-ben a szlovák parlament által megerősített(!) Benes-dekrétumokra, amelyek kollektív bűnösséget mondtak ki a felvidéki magyarságra és németségre a második világháborút követően. Hrnko alelnök szerint mind ez csak reakció volt a magyar kormányok több mint százéves politikájára.

Nyilván az is csak régi feudális bűneink jogos megtorlása, hogy megfosztják szlovák állampol-

gárságától azt a szlovákiai magyart, aki felveszi a magyar állampolgárságot...

Egyszóval szlovák szomszédainkkal is volna miről beszélgetnünk egy kávé mellett.

***

„Állj meg, szlovák testvér, elmúlik a veszély, a szlovák ébredés már” – így hangzik Szlovákia nemzeti himnuszának egyik sora, és nem lehet kételyünk, hogy a „veszély” a magyar szinonimája. Elismeri ezt egy rokonszenves, nyelvünkön szépen beszélő szlovák férfiú is, aki Galán Angéla és Zámboreszki Ákos *Szomszédaink, a magyarok* című dokumentumfilm-trilógiájának szlovákiai epizódjában szólal meg. A pozsonyi Galán Angéla Szlovákiában, Romániában és Szerbiában kalandozott, hogy választ kapjon a kérdésre: miként látnak bennünket a környező államok többségi társadalmi, és milyen rossz közhelyek, félelmek, sebek lehetnek a normális együttélés gátjai?

Túl lehet-e lépni a történelmen? Pontosabban mindazokon a sérelmeken, amelyek lövészárkot mélyítenek szlovákok és magyarok közé?

A magyar az az ember, aki idejön, és azt hiszi, ez az ország az övé volt, és vissza akarja kapni – adja a magyarság szabatos meghatározását ugyanez a filmbéli szlovák férfi. A magyarok autonómiája a szlovákok számára azt jelenti, megint magyarizáció jön, megint a szlovákok fognak szenvedni a magyar uraság alatt, s ettől rettegnek az egyszerű emberek – halljuk a másik definíciót. Más, kevésbé pátoszos felfogás szerint a magyar egyenértékű a hülyével és a bénával, aki iskolázatlanabb, vidékesebb, vicces kis akcentusa van, amelyen nagyokat lehet röhögni. Hallhatjuk az anekdotát is: a trianoni szerződést csehszlovák részről aláíró Štefan Osuský mondta az aktuskor: „Azon a napon aláírtam a végső elszámolást.” Diákkorában ugyanis a tanfelügyelő megkérdezte tőle, milyen nemzetiségű. Az eminens tanuló Osuský természetesen szlováknak vallotta magát. A felügyelő haragosan rávágta: nem, magyar vagy. Mire Osuský: nem, szlovák vagyok. A tanfelügyelő lekevert neki egy pofont. A kis Stefan visszaadta. Ezért kitiltották Magyarországra összes középiskolájából. Trianonnal tehát számára is visszaállt a világrend. (Osuský visszaemlékezéseiben ez a „tanfelü-

gyelő” maga a kultuszminiszter, Apponyi Albert gróf, aki az iskola meglátogatásakor csupán annyit kérdezett tőle, jó magyar lesz-e belőle, mire a szlávérzelmű Stefan néma maradt, bosszúból maga a miniszter tiltotta ki a Monarchia minden tanintézményéből. Ezért jelentette ki Osuský, hogy a trianoni „találkozást” Apponyival különös elégtételnek érezte.)

A végtelenségig, az önfeladásig szelíd, galamblelkű, védekező alapállású, mindig résen van. Van benne büszkeség, de nincs ellenállás. Mindig a saját területén élt, csak jöttek a hódítók – ilyesféleképp gondolkodnak saját „néplelkükről” a szlovákok, akik a magyarokat előszeretettel látják agresszornak napjainkban is. Nehezen szabadulnak a kényszerképzettől – akárcsak a románok –, hogy Magyarország ugrásra készen várja, mikor kebelezheti be ismét Szlovákiát. Hogy a történelem „visszafoglalása” semmiképpen ne történhessen meg, a talpáról a feje tetejére állították a térség históriáját is, és figyelemre méltó fogalmi csúsztatással elnevezték a régi Magyarországot Uhorskónak, a trianoni országunkat pedig Magyarokónak az orwelli duplagondol szellemében. Következésképp, aki Trianon előtt élt, azt uhorskynak mondják már Árpád vezértől kezdve, ami afféle „hungarusként”, de semmiképpen nem magyar nemzetiségüként fordítható. Így szlovákosodik el Felső-Magyarország történelme Szvatoplukig visszamenőleg, s lesz Stefan Secéni a legnagyobb magyarból vagy Ludovít Kosut a magyarok Mózeséből.

„A szlovák történelmi tudat pedig azzal, hogy – önálló nemzeti mivoltát alátámasztandó – különállásának hamis történelmi perspektívát adott, éppen valódi múltját lökte el, önmagát [...] történelem nélküli néppé tette. A 900 éves elnyomás zavaros teóriájának pedig az lett az eredménye, hogy szlovák részről máig beteges, komplexusos védekezési kényszer uralja a magyarokhoz való viszonyulást – mutat rá a *Szlovák–magyar kiegyezés, tizenkét pontban* című cikkében Kollai István, a Pozsonyi Magyar Intézet igazgatója, aki a szlovák társadalom magyarságképét és emlékezetpolitikáját kutatja. – A közép-európai népekre egyébként általánosan jellemző félelemérzetet a szlovák köztudat különös erővel táplálja, és miközben »galamblelkű pásztornép«-nek tartja magát, galamblelkűségét óvando emberiség

elleni bűnököt volt képes elkövetni a szlovákiai magyar közösséggel szemben.”

Kollai azonban azt sem hallgatja el: a magyar kollektív emlékezet legalább ennyire figyelmen kívül hagyja a szlovákságot, számára „a szlovák nép mintha a semmiből jött volna elő 1918-ban”. A kiegyezéshez elengedhetetlen lenne, hogy a magyar társadalom elfogadja: az ezeréves Magyarország történelme nem a magyar nép kizárólagos tulajdona, hanem minden nemzeté, amelynek ősei a natio hungaricához tartoztak. A szakértő szerint a magyar önképnek gyökeresen meg kell változnia ahhoz, hogy a szlovák társadalom kérdéseire pozitív választ tudjunk adni. Jóllehet: „Egy magyarnak feladni a »Kárpát-medencei kizárólagosságába« vetett hitét olyan, mint tevének átlépni a tú fokán, és még a Mennysors sem garantált utána” – fűzi hozzá Kollai István.

„A magyar kisebbség tagjai [...] nem analfabéta drogárusok, mint az iraki kurdok vezetői, vagy terrorista forradalmárok, mint az IRA-tagok, hanem könnyen megérthető civilizált európaiak, akik békés és ésszerű eszközökkel próbálják elérni reális politikai céljaikat” – ezt pedig Miroslav Kusý szlovák politológus írja *A magyarkérdés Szlovákiában* című könyvében (Kalligram Kiadó, 2002).

Ezeken a nyomvonalakon valóban lehetne Dunának, Oltnak, Poprádnak egy a hangja.

***

– A magyarság mentalitását nagyban befolyásolja viharos története, valamint az a terület, amelyet ez a nép elfoglalt a Pannon-síkságon. A magyarok az utolsók közé tartoznak azon népek körében, amelyek 300-tól 900-ig betelepedtek Európa területére, amikor nagy hullámokban érkeztek Ázsia harcias népei a kontinensre. A magyarok által elfoglalt terület éket vert a keleti és a déli szlávok közé. A magyarok e népek között találták magukat, ami megerősítette éberségüket, de félelmüket is a szláv népek nagy csoportjaitól.

Milovan Balaban újvidéki történész, a Vidovdan szerb történelmi lap vezető szerkesztője így vezeti fel válaszát arra a kérdésünkre, hogyan látja a magyarokat.

– E félelmek valamelyest természeteseek is voltak, hiszen a magyarok „idegen testként” je-

lentek meg a szlávok tengerében. A magukat magányosnak érző magyarok csak magukra támaszkodhattak olyan környezetben, amelyet nem tartottak barátságosnak. Amikor csatlakoztak a nyugati kereszténységhez, az akkori európai államok által létrehozott rendszerhez tartoztak, ami felerősítette a meg nem értettséget az ortodox szlávokkal és Bizánccal szemben. De akárhogy volt is, ez a viszony javult, és valóban beszélhetünk olyan időszakról, amikor a középkori szerb és magyar állam együtt tudott működni. Mégis úgy gondolom, hogy sosem érkeztek el a közelséghez. A magyarok félelmének oka a szlávok, de különösen a szerbek hegylakó mentalitása is, amelyet kissé nyersnek nevezhetünk, legalábbis magyar nézőpontból. Ez a lelkület történelmi örökség, a hőstörténetekből táplálkozik, amelyek szerint a szerb a legnagyobb és legerősebb – ez a szerb nép mítoszához tartozik, azonban a másik félben gyanút ébreszt. A magyarok sokszor óvatosak és távolságtartók a „vad” balkániakkal szemben. Ám a szerbeknek is vannak rejtett félelmeik a magyarokkal szemben. Elsősorban a negatív történelmi tapasztalatok, másrészt a magyarok titokzatossága miatt, akik keveset beszélnek, és nem is mutatnak vágyat az iránt, hogy a szerb társadalomhoz közeledjenek. Személyes véleményem, hogy a magyaroknak ez Nyugat-Európával kapcsolatban sem sikerült teljes mértékben, habár összeköti őket a katolikus vagy a protestáns kereszténység, valamint a több évszázados együttélés a Habsburg Monarchiában. Hogy a legfontosabb oka ennek a finnugor eredet-e, azt nem tudom megmondani. Az a melankólia azonban, amely a magyarok között tapasztalható – legalábbis itt, a Vajdaságban, ahol élek –, olyan érzést kelt bennem, hogy sosem illeszkedtek be a többi európai nép közé sem, és hogy a mai napig magányosnak érzik magukat. Számomra ez jelenti a legnagyobb problémát a magyarokkal.

Milovan Balaban úgy véli, minden magyar kormánynak, a magyar elitnek dolgoznia kellene azon, hogy ez megváltozzon. A történész szerint a szerbek sokkal becsületesebbek és jóindulatúbbak a magyarok irányába, mint ahogy azt ők érzik, de ugyanígy a magyarok is sokkal jobb emberek annál, mint ahogy a szerbek körében tartják őket.

Szerbiának persze ma sokkal súlyosabb gondjai is vannak annál, hogy a magyarok lelkivilágán és magányán töprengjen. Gazdasági helyzete nem éppen rózsás, és az egykor virágzó, nagy jólétben élő Vajdaságnak azt kellett megérnie, hogy a hajdani agrárszakadt szomszéd, Magyarország messze túllépjen rajta. „1912, 1923, 1967 és 1991 után napjainkban zajlik az elmúlt egy évszázad során a délvidéki magyarság ötödik nagy exodusa. Ott tartunk, hogy a Facebookon tíz ismerősünk közül immáron nyolccal úgy kommunikálunk, hogy mi magunk még itt – ki tudja, meddig –, ők viszont már távol, valahol Európában vagy a messzi Amerikában válaszolnak leveleinkre, vagy látjuk viszont arcukat és halljuk vissza hangjukat a Skype-on. Csak az elmúlt három hét során a tágabb ismeretségi körünkből hárman távoztak Leedsbe, Stuttgartba és Budapestre...” – összegezte a Délvidék helyzetét Dévavári Zoltán idén márciusban Zentán, újságírói díjak átadásakor. Döbbenetes képet festett: az egyik szabadkai iskola 43 magyar végzős diákjából 41 azonnal külföldre távozik tanulmányai befejeztével, egyelőre még Magyarországra, de feltehetően onnan tovább Nyugatra. „Az anyagi nincstelenségben, a totális légszomjban, kilátástalanságban és jövőkép-nélküliségben nincs már hova hátrálniuk sem nekik, sem szüleiknek, ennél fogva vesztenivalójuk sincs. [...] Városaink és falvaink látképe, állapota és állaga konstans romlik; a múltunkat, az emlékeinket és az identitásunkat jelentő épületek naponta tűnnek el. Gyermekkorunk szép utcái és terei kiüresednek és átalakulnak, helyüket, szerepüket, szellemiségüket egy másik, számunkra ugyan ismert, de mégis idegen és távoli kultúra, mentalitás veszi át véglegesen” – mutatott rá Dévavári.

Szerbiának ugyanis magyarjainál jóval komolyabb fejtörést okoznak menekültjei: a darabjaira hullott Jugoszlávia zugaiból a „magterületre” szivárgó szerbek. Mostanság különösen a háborúk dúlta Koszovó van napirenden. Ha úgy tetszik, Koszovó elvesztése a szerbek Trianonja, ahogy mostanság többen fogalmaznak; mindenesetre tény, hogy a szerb történelem kiemelt emlékei kerültek a határ túloldalára, „cserébe” frusztrált, félelmekkel és gyűlölettel teli koszovói szerbek érkeztek a magyar Délvidékre, akik úgy ékelődnek be a fogyatkozó magyar tömbökbe, mint ahogy a

szerb felfogás szerint egykor a magyarok a szláv tömegbe. Más mentalitást, reflexeket, kultúrát és sérelmeket hurcolnak magukkal betyárbútor-ként, és gyakran feszültséggel, haraggal töltik meg az évszázadok óta kialakult délvidéki szerbség és magyarság közösségeit. Megjelennek a „Halál a magyarokra” feliratok a falakon, a szerb csetnikkultusz virágzik, a magyar beszéd ökölcsepásokat is kiválthat, és a telepések a magyarok felé fordítják félelmeiket, hogy ami Koszovóban megtörtént velük, az talán újra megtörténhet itt is, és újra földönfutóvá válhatnak...

Nem beszélve azokról a történelmi terhekről, amelyeket együtt vonszolunk a török hódoltságtól, azaz a Délvidék „magyartalanításától” egészen 1942-ig, a „hideg napokig” és 1944–45-ig, a magyar atrocitásokra következő szerb vérboszúig. S Trianon természetesen itt is – legalább – két térfélre osztja a történelmet:

– Közvetlenül a trianoni békeszerződés után a két nép kapcsolatát alaposan megterhelte az a tény, hogy a magyarok úgy érezték, olyan területet vesztek el, amely történelmi jogon hozzájuk tartozik. A szerbek azonban – különösen a Vajdaságban – úgy látták, olyan területet kaptak, amely az övék az etnikai és történelmi jog alapján – magyarázza Milovan Balaban történész. – Trianon előtt a szerbek érezték magukat sértve és megalázva, 1920-tól pedig a magyar nemzeti közösség vélekedett úgy, hogy súlyosan megsértették őt az újonnan létrehozott versailles-i rend érdekében. A két világháború között – habár hivatalosan jók voltak a viszonyok – az ellentétek továbbra is fennálltak, amire már az első adandó alkalommal, vagyis a második világháború idején fény derült. Ha most eltekintünk attól, hogy a békeszerződéssel magyarok milliói maradtak az ország határain kívül, tény az, hogy a magyarországi szlávok olyan államban éltek, amely nem ismerte el politikai jogaikat, sőt a kétosztatú Monarchiában még államalkotó nemzetnek sem számítottak. A mai világtrendek már elfújták az olyan állammodelleket, mint amilyen az Osztrák–Magyar Monarchia volt, a globális folyamatok pedig más irányba vitték Európát és az egész világot. Így a Trianon előtti világ visszahozatala ma már anakronisztikus lenne még akkor is, ha ez igazságtalannak hat a magyar nemzet számára.

– Feldolgozhatók-e ön szerint a két nép egymás ellen elkövetett agresszív tettei?

– Igen, amennyiben elitjeink azon dolgoznának, hogy megtalálják a kapcsolódási pontokat a szerbség és a magyarság között. Sokkal több közös rendezvényt kellene szervezni, hiszen azok a népek, amelyek nem ismerik egymást, sokkal könnyebben fordulnak a gyűlölködés irányába. Ilyen módon bizalom is kialakulhat, és megérthetjük egymás múltját. A szerbek megérthetnék, hogy Trianon katasztrófa volt a magyarság számára, a magyarok pedig azt, hogy mit jelentett Koszovó elcsatolása a szerbeknek. Ez már csak azért is fontos, mert mind a szerbség, mind pedig a magyarság keresztény nemzet, ami kötelez bennünket. Kötelességünk, hogy a következő nemzedékeknek ne hagyjunk hátra bűnöket, ahogy olyan irracionális terveket se, amelyek csak gyűlölködéshez vezetnek – feleli Milovan Balaban.

A Balkánon, ahol a nemzetek népi hagyományt csinálnak egymás körbегyűlöléséből, az egyszeri szerb mindenesetre jobb szomszédnak tartja a magyarokat, mint az „usztasa” horvátokat vagy a skiptárokat, azaz az albánokat. A történelem azonban hektikus pont maradt a két nép kapcsolatában, és ezen az eltelt idő sem segített. Az első világháborús centenáriumi megemlékezésorozatnak például erőteljes politikai céljai is vannak: Szerbia többek között Olaszországban lobbizik nagy erővel, hogy nyilvánvaló történelemhamisításának érvényt tudjon szerezni. Az úgynevezett balkáni halálmars – az 1915 őszen-telén a Balkánon végigterelt osztrák–magyar hadifoglyok megpróbáltatása – ma már kizárólagosan szerb szenvedéstörténetként van tálalva, és a szardíniai (asinarai) haláltábor, ahová megérkeztek a túlélő foglyok, köztük több ezer magyar katona, mint a szerb mártírok egyik központi emlékhelye épül ki jó ütemben, hogy mire eljön a százéves évforduló, ebben az évben minden készen legyen egy újabb délibáb beiktatására.

***

„Legkedvesebb szomszédaink a magyarok” – olvassa a Večernji list című horvát napilap vastag vörös betűit a címdalton Kiss Gy. Csaba a zágrábi vasútállomáson, amint nemrégiben megjelent könyvében, a *Budapest–Zágráb: oda-vissza* című művelődéstörténeti esszégyűjtemé-

nyében beszámol erről (Nap Kiadó, 2015). Mint Kiss Gy. írja, a horvátok ma a magyarokat teszik rokonszenvlistájuk élére. „Persze: a szomszédok közül” – fűzi hozzá, ami szerinte már nem olyan nagy dicsőség. De az irodalomtörténész úgy véli, összességében nem rossz magyarnak lenni Zágrábban. Tehát nem örök életűek a negatív sztereotípiák.

Hogy a környező országokban – a régi Magyarország területén osztozkodó „utódállamokban” – milyen változásoknak kellene bekövetkezniük, hogy az avas közhelyek végre a süllyesztőbe kerüljenek, és néhány szélsőséges magyar randalírozó ne hitthesse el velük, hogy Magyarország éppen tankhadosztályait vonultatja a határok mentén? Mi kell ahhoz, hogy a múltat és a jövőt tisztán érzékelő román, szerb, szlovák, ruszin, ukrán, horvát, szlovén, osztrák és más egyéb nációjú értelmiségnek a hangja legyen az uralkodó? Ne pedig mindazon erőké, amelyeknek érdekük folyamatosan politikai hisztériát gerjeszteniük? És nekünk miben kellene változnunk ahhoz, hogy traumáinkat megértsük, és borzasztó gyorsasággal fogyatkozó kisebbségeinket is megvédelmezhessük?

Már az is kérdéses, van-e válasz ezekre a kérdésekre. Az utolsóira azért kerül:

„...a magyar politikai szemlélet egész Magyarország felosztását egyszerűen brutális erőszaknak és a győzők hipokrizisének tulajdonította, és nem volt képes disztingválni a leválásra érett másnyelvű területek elcsatolása és az oktalanul és igazságtalanul elszakított magyar nyelvű területek elszakítása között. Ennek következtében nem tudott elszakadni a történeti nagy Magyarország ábrándképétől, és még inkább abba a lelkiállapotba került, hogy Európa neki egy súlyos

igazságtalansággal adósa” – írja Bibó István *A kelet-európai kisállamok nyomorúsága* című örök érvényű elemzésében. Hogy mi lehetne a megoldás szerinte? Annyiszor csépezték el már ezt a mondatot, de ritkán a megfelelő helyen: „Demokratának lenni mindenekelőtt annyit tesz, mint nem félni: nem félni a más véleményűektől, a más nyelvűektől, a más fajúaktól, a forradalomtól, az összeesküvésektől, az ellenség ismeretlen gonosz szándékaitól, az ellenséges propagandától, a lekicsinyléstől és egyáltalán mindazoktól az imaginárius veszedelmektől, melyek azáltal válnak valódi veszedelmekké, hogy félünk tőlük.”

Nem félni. Sem a másik néptől, sem a kultúrájától, nem félni a történelmi belátástól – viszont rettegni a tudatlanságtól. Biztató, hogy Románia a napokban mégsem erőltette Trianon nemzeti ünneppé avatását. Mint ahogy az is, hogy június 4. számunkra egyre inkább az összetartozás napja lesz, mint a feneketlen gyászé. S hogy is mondta a szlovák férfiú a magyarokat elemző dokumentumfilmben? „Mintha elvágtuk volna a köldökzsinórt, amely a közös szlovák–magyar történelmünkhöz fűzött minket.” Amit elvágtak, annak összebogozásához valóban nem kevés bátorság kell. Még több: hétköznapi félelemmentesség. Az idézett Miroslav Kusý is erre ösztökéli a szlovákokat: „Ez a nemzet azonban csak akkor érik komplexusoktól mentes, modern európai néppé, ha képes lesz elszakadni az általa kitálat szlovák igazságtól, és elfogadja az egyszerű, ideológiamentes, jelzők nélküli igazságot.”

Ez lehetne mindnyájunk igazsága.

Vége

(Margittai Gábor esszéje a Magyar Nemzet Magazin 2015. június 13-ai számában jelent meg.)